

بسمه تعالی

عنوان مقاله:

بررسی رابطه بین شرکت در فعالیتهای فوق برنامه در زمان تحصیل و موفقیت
شغلی آینده دانشجویان کشاورزی و منابع طبیعی

نویسنده گان:

نوذر منفرد و مسعود یزدان پناه

Masoudyazdan@gmail.com

تلفن تماس: ۰۹۱۷۷۱۱۰۳۳۴ و ۰۷۱۱ ۲۲۸۶۰۷۲

چکیده:

بخش کشاورزی از بخش های مهم اقتصادی کشور می باشد، که با معضلات فراوانی از جمله بیکاری فارغ التحصیلان روبه رو است. حل این مشکلات با انجام پروژه های تحقیقاتی در این زمینه بستگی دارد. تحقیق حاضر به منظور بررسی تاثیر شرکت در فعالیتهای فوق برنامه در زمان تحصیل بر موفقیت شغلی دانش آموختگان طراحی و اجرا شد. نتایج نشان داد، پاسخگویان، دارای احساس موفقیت شغلی بالا و همچنین شرکت در فعالیتهای فوق برنامه بالایی هستند. همچنین فعالیتهای فوق برنامه همبستگی بالایی با موفقیت شغلی دارد. در نهایت پیشنهاداتی برای افزایش مشارکت دانشجویان در فعالیتهای فوق برنامه ارائه شد.

کلمات کلیدی: کشاورزی، فعالیتهای فوق برنامه، موفقیت شغلی

مقدمه

بخش کشاورزی به دلیل برخورداری از رشد مستمر و پایدار اقتصادی و نقش حیاتی در تامین امنیت غذایی و توسعه اشتغال در جامعه یکی از بسترهای مناسب جهت توسعه پایدار در کشور می باشد. از طرف دیگر وجود نیروهای متخصص و کارا که محصول نهایی آموزش عالی فرض می شوند، از ابزارهای ضروری برای دستیابی به توسعه اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و ... است. اما نکته قابل توجه رابطه پویای بین آموزش عالی و بازار کار است، چرا که به ترتیب وظیفه تربیت نیروی انسانی متخصص و کارا، و بکارگیری آن ها را برعهده دارند. واضح است چنانچه یکی از این دو، وظیفه خود را به خوبی انجام نرساند، چرخه ناکامل مانده و انباشت نیروی انسانی متخصص و یا به عبارتی دانش آموختگان آموزش عالی پدید می آید که خود منشاء مشکلات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی فراوانی است و دستیابی به توسعه را به تعویق می اندازد.

اخیراً در بخش کشاورزی اشتغال فارغ التحصیلان با مشکلات حاد و عدیده ای روبه شده است که معضل بیکاری فارغ التحصیلان در صدر آنها قرار دارد (زمانی، ۱۳۸۳). لذا باید سعی شود با تحقیقات کافی این معضل را شناخت و به راه حل‌های مطمئن و علمی دست یافت. لذا این مقاله بعنوان قسمتی از یک تحقیق در این زمینه، به منظور تاثیر یکی از عناصر آموزش یعنی فعالیتهای فوق برنامه بر موفقیت شغلی آینده دانشجویان طراحی و اجرا شد.

موفقیت شغلی به عنوان نتایج یا پیشرفتهای مثبت روانی مربوط به کار می باشد که فرد به عنوان نتیجه تجربه کاری دارد. تحقیقات نشان می دهد انواع مختلفی از عوامل فردی و مهم سازمانی وجود دارند که بر روی موفقیت شغلی تاثیر می گذارند (Judge et al., 1995; Seibert et al., 1999; Greenhaus., 2003). موفقیت شغلی همچنین به عواملی همچون شخصیت، آموزش، جنسیت، داشتن مشاور و ترفندهای کاری وابسته است (Heslin, 2003).

نتایج یکی از پیگیری های آموزشی راجع به فارغ التحصیلان دانشگاه های مختلف کشور که تاثیر دروس و برنامه های آموزشی را بر توانمندی شغلی آنان مورد بررسی قرار داد، نشان می دهد که ۸۶/۵ درصد از فارغ التحصیلان، توانمندی های شغلی خود را حاصل برنامه ها و تحصیلات دانشگاهی و ۱۳/۵ درصد از آنان توانمندی های شغلی خود را حاصل تجربه در محیط کار دانسته اند. همچنین ۶۸/۹ درصد از فارغ التحصیلان معتقد بوده اند که دروس، برنامه ها و تحصیلات دانشگاهی سبب ایجاد مهارت هایی در آنها شده است که می توانند در محیط کار خود از آنها بهره گیرند (میرکمالی، ۱۳۷۲).

به عقیده محققان (نامجویان، ۱۳۸۴، زمانی، ۱۳۸۳ و بهرامی، ۱۳۸۰) یکی از موارد آموزشی موثر بر موفقیت شغلی دانشجویان، شرکت آنها در برنامه های فوق برنامه در زمان تحصیل می باشد.

امین زاده و سرمد (۱۳۸۳) معتقدند فعالیتهای فوق برنامه باعث افزایش مهارت اجتماعی فراگیران می شود. مارش (Marsh, 1992) نیز نشان داده است، شرکت در فعالیتهای فوق برنامه موجب تعامل بیشتر فراگیران می شود. این فعالیتهای از یک سو با ایجاد نگرش علمی بهتر و از سوی دیگر با ارتقاء سطح "مغهوم از خود تحصیلی" در فراگیران موجب ایجاد انگیزش و علاقه بیشتر آنها نسبت به انجام فعالیتهای علمی و در نهایت عملکرد علمی بهتر می شود.

بیابانگرد (۱۳۷۸)، معتقد است، فعالیتهای فوق برنامه موجب خلاقیت، اصلاح رفتار و تعالی شخصیت، رشد اجتماعی، تمرین و تجربه مشاغل اجتماعی و آشنایی با آنها، ایجاد شرایط لازم برای تفریح سالم و کسب و

روحیه شاداب و با نشاط، یادگیری نظم اجتماعی، رعایت حقوق دیگران، یافتن روحیه مشارکت جمعی به جای تک روی و فردگرایی در فراگیران می شود. کاظمینی (۱۳۸۲) نیز ضمن بیان تاثیر این فعالیتها در موفقیت فعلی و آینده فارغ التحصیلان، این فعالیتها را به مطالعات غیر رسمی، هنری، تفریحی، سیاسی و اجتماعی تقسیم بندی می کند. بنابراین هدف این مقاله بررسی رابطه بین شرکت در فعالیتهای فوق برنامه در زمان دانشجویی و موفقیت شغلی فعلی آنها می باشد.

روش تحقیق و جامعه آماری

این تحقیق یک پیگیری آموزشی است که از انواع تحقیقات علی (Ex Post Facto) است. در این روش پژوهشگر به دنبال کشف و بررسی روابط بین عوامل و شرایط خاص یا نوعی رفتار که قبلاً وجود داشته یا رخ داده از طریق مطالعه نتایج حاصل از آن است (نادری و سیف نراقی، ۱۳۷۸) و فن بکار گرفته شده برای انجام این پژوهش، تحقیق پیمایشی (Survey Research) می باشد. پیمایش عبارت از جمع آوری اطلاعات است که با طرح و نقشه و به عنوان راهنمای عملی توصیف یا پیش بینی و یا به منظور تجزیه و تحلیل روابط بین متغیرها صورت می پذیرد (اوپنهام، ۱۳۶۹). پس از تعیین جامعه و شناخت افراد مورد مطالعه، با انجام یک مطالعه راهنما و تحلیل نتایج آن و انجام اصلاحات لازم در ابزار سنجش، به جمع آوری اطلاعات در جمعیت مذکور، مبادرت شد.

جامعه مورد مطالعه در پژوهش، فارغ التحصیلان مرکز آموزش عالی علمی کاربردی علوم و صنایع شیلاتی خلیج فارس بوشهر (یکی از دو مرکز اختصاصی شیلاتی کشور) از بدو تاسیس (۱۳۷۵) تا پایان سال ۱۳۸۵ می باشد که شامل ۳۶ دوره علمی کاربردی (تحت نظارت) دانشگاه جامع علمی کاربردی در مقاطع کاردانی و کارشناسی ۴ رشته (تکنولوژی صید و بهره برداری، تکثیر و پرورش آبزیان، عمل آوری فرآورده های شیلاتی، بهداشت آبزیان) با ۷۱۳ نفر فارغ التحصیل می باشد.

ابزار جمع آوری اطلاعات این پژوهش، پرسشنامه بود. که در آن به سنجش دو متغیر موفقیت شغلی فارغ التحصیلان بعنوان متغیر وابسته و شرکت در برنامه های فوق برنامه بعنوان متغیر مستقل پرداخته است (که برای موفقیت شغلی از ۱۷ سنجه و برای شرکت در فعالیتهای فوق برنامه از ۵ سنجه استفاده شد که با استفاده از یم طیف ۵ گزینه ای لیکرت سنجیده شد).

به دلیل محدودیت امکان تماس حضوری با جمعیت نمونه و همچنین سطح تحصیلات آنان، از شیوه پستی جهت ارسال و بازگشت پرسشنامه ها استفاده شد. برای ایجاد انگیزه در پاسخگویان در بازگشت پرسشنامه، پاکت های تمبردار با آدرس نیز ضمیمه پرسشنامه شد.

تعیین افراد مورد مطالعه به صورت تمام شماری بود و پرسشنامه تحقیق برای کلیه فارغ التحصیلان مرکز از ابتدا تا سال انجام تحقیق ارسال گردید (۷۱۳ نفر)، که در مجموع پس از پیگیری های متعددی که علاوه بر

مکاتبات، به صورت تلفنی پیگیری عودت پرسشنامه ها انجام شد، ۴۲۰ نفر از فارغ التحصیلان مرکز، پرسشنامه ها را برگشت دادند.

برای اطمینان از روایی^۱ و پایایی^۲ ابزار سنجش (پرسشنامه)، قبل از بکارگیری پرسشنامه درمقیاس وسیع، فعالیت های زیر انجام شد:

الف- جهت اطمینان از روایی صوری^۳ پرسشنامه مذکور، از روش نظر سنجی اساتید صاحب نظر، استفاده شد. ابتدا پرسشنامه تهیه شده در اختیار ۱۰ اساتید دانشگاه و کارشناسان خبره قرار داده شد و درخواست شد که در رابطه با سؤالات پرسشنامه نظرات اصلاحی خود را عنوان کنند، پس از دریافت نظرات اصلاحی اساتید ارزیابی کننده، اصلاحات لازم در پرسشنامه انجام شد.

ب- جهت سنجش میزان پایایی پرسشنامه یک مطالعه راهنما^۴ انجام شد. جهت انجام مطالعه راهنما، مجموعاً ۳۰ نفر از فارغ التحصیلان مرکز (خارج از نمونه اصلی) بطور تصادفی انتخاب شدند. پرسشنامه ها به شیوه پستی برای ۳۰ نفر مذکور فرستاده شدند که مجدداً براساس پرسشنامه های عودت داده شده، نسبت به ارتقاء روایی سؤالات اقدام شد. به منظور سنجش میزان پایایی سؤالاتی که جهت سنجش متغیرهای طراحی شده بود، از آزمون آلفا کرانباخ^۵ استفاده شد. مقدار پارامتر آلفا (α) برای مجموعه سؤالاتی که به منظور سنجش یک متغیر در این مطالعه طراحی گردیده اند مورد قبول واقع شد. کلیه محاسبات آماری این تحقیق، بوسیله نرم افزار SPSS- WINDOWS انجام گرفته است.

یافته های تحقیق

۱- ویژگیهای فردی

آمار توصیفی طبق جدول ۱ نشان می دهد، میانگین سنی پاسخگویان ۳۴/۳ سال بوده که اکثراً (۳۱۰ نفر) ساکن شهر و ۷۸ نفر ساکن روستا بودند و حدود ۳۲ نفر نیز به وضعیت اقامت پاسخ نداده اند. پاسخگویان در دوره دیپلم و فارغ التحصیلی از مرکز علمی کاربردی به ترتیب ۱۴/۷۳ و ۱۵/۴۴ بوده است. آمار توصیفی نشان داد حدود ۲۲ درصد پاسخگویان متأهل، ۷۲ درصد مجرد و ۶ درصد بقیه نیز به سدوال مذکور پاسخ نداده اند. آمار توصیفی در مورد وضعیت اشتغال پاسخگویان نشان داد همه پاسخگویان در حال حاضر دارای شغل می باشند.

۲- موفقیت شغلی و شرکت در فعالیتهای فوق برنامه

آمار توصیفی نشان داد فارغ التحصیلان مورد مطالعه معتقدند دارای موفقیت شغلی بالایی هستند چرا که میانگین ۴/۵۳ از کل ۵ (جدول ۱) نشان دهنده موفقیت شغلی خیلی مناسبی می باشد. همچنین آمار توصیفی نشان داد، فارغ التحصیلان مورد مطالعه شرکت فعالی در فعالیتهای فوق برنامه در زمان تحصیل داشته اند میانگین ۴/۲۰ از کل ۵ (جدول ۱) نشان دهنده این موضوع می باشد.

¹ Validity

² Reliability

³ Face Validity

⁴ Pilot Study

⁵ Cronbach's Alpha

جدول (۱). آمار توصیفی متغیرهای موفقیت شغلی و شرکت در فعالیتهای فوق برنامه

متغیر	میانگین از ۵	انحراف معیار
موفقیت شغلی	۴/۵۳	۰/۵۴
شرکت در برنامه های فوق برنامه	۴/۲۰	۰/۴۱

۳- رابطه بین دو متغیر موفقیت شغلی و شرکت در فعالیتهای فوق برنامه

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای موفقیت شغلی و شرکت در فعالیتهای فوق برنامه از آزمون همبستگی پیرسون (Correlation) استفاده شد. همانگونه که جدول ۲ نشان می دهد، این دو متغیر دارای همبستگی نسبتاً بالایی می باشند. عبارت دیگر همبستگی ۰/۳۷ وجود شدت بالای ارتباط بین این دو متغیر را نشان می دهد.

جدول (۲) رابطه موفقیت شغلی با فعالیتهای فوق برنامه

موفقیت شغلی		متغیر
P	r	
۰/۰۰۰۱	۰/۳۷***	فعالیت های فوق برنامه

۴- بررسی میزان موفقیت شغلی بین فارغ التحصیلان بر اساس سطوح مختلف همکاری با انجمن علمی

به منظور بررسی میزان موفقیت شغلی و سطوح مختلف همکاری با انجمن های علمی از آزمون آنالیز واریانس و آزمون تعقیبی LSD استفاده شد که آزمون مذکور در سطح یک درصد معنی دار می باشد. همانگونه که در جدول ۳ مشاهده می گردد بیشترین موفقیت شغلی متعلق به گروهی از آزمودنی ها بوده که در انجمن علمی عضویت و همکاری داشته و سپس گروه آزمودنی هایی که عضو نبوده ولی همکاری داشته اند قرار دارند و در نهایت گروه سوم یعنی نه عضویت و نه همکاری قرار دارند که پایین ترین احساس موفقیت شغلی را دارند. این یافته نشان می دهد که عضویت در انجمن های علمی و مشارکت با این نهادهای دانشجویی می تواند عامل موثری در موفقیت شغلی افراد باشد.

جدول (۳) آنالیز واریانس میزان موفقیت شغلی و نحوه همکاری با انجمن علمی

سطح معنی داری	میزان F	انحراف معیار	میانگین	نحوه همکاری با انجمن علمی
۰/۰۰۰۱	۱۸۵/۴۵۳	۰/۴۷۷	۳/۶۷a	عضویت و همکاری داشتم
		۰/۱۸۷	۳/۰۸b	عضو نبودم ولی همکاری داشتم
		۰/۳۳۲	۲/۵۶c	عضویت و همکاری داشتم

حروف یکسان به معنی عدم وجود تفاوت آماری می باشد.

۵- تعیین تاثیر فعالیتهای فوق برنامه بر موفقیت شغلی

به منظور تعیین اثر شرکت در فعالیتهای فوق برنامه بر موفقیت شغلی از آزمون رگرسیون به روش مرحله ای استفاده شد. همانگونه که جدول ۴ نشان می دهد، متغیر فعالیتهای فوق برنامه توانایی پیش بینی ۱۴٪ درصد از تغییرات متغیر وابسته یا موفقیت شغلی را دارد. همانگونه که جدول ۴ نشان می دهد یک واحد تغییر در متغیر شرکت در فعالیتهای فوق برنامه باعث ۰/۳۶۵، تغییر در متغیر موفقیت شغلی می گردد. با توجه به معنای دار بودن این مرحله این نتیجه اخذ شد.

جدول (۴) رگرسیون چند مرحله ای به منظور تعیین تاثیر فعالیتهای فوق برنامه بر موفقیت شغلی

Sig.T	β	S.E.B	B	متغیرها
۰/۰۰۰۱	۰/۳۶۵	۰/۰۸۳	۰/۴۹۲	فعالیت های فوق برنامه

Constant = -0.83 ; F=35.052 Sig.F=0/0001

R ² Change	R ² Adjust	R ²	Multiple R	متغیرها
۰/۱۴۳	۰/۱۲۹	۰/۱۴۳	۰/۳۶۵	فعالیت های فوق برنامه

نتیجه گیری و پیشنهادات

یافته های تحقیق نشان داد، احساس موفقیت شغلی در فارغ التحصیلان مرکز آموزشی علمی کاربردی در سطح بالایی می باشد، همچنین شرکت فارغ التحصیلان در فعالیتهای فوق برنامه این مرکز در حد بالایی بوده است. از طرف دیگر فعالیتهای فوق برنامه همبستگی نسبتاً بالایی با احساس موفقیت شغلی پاسخگویان داشت. همچنین این تحقیق نشان داد افرادی که در انجمن ها عضویت داشتند و همکاری نیز با آنها داشتند، احساس موفقیت شغلی بیشتری نسبت به دو گروه دیگر دارند. این موضوع نیز اهمیت این برنامه را در موفقیت شغلی نشان می دهد. همچنین آزمون رگرسیون نشان داد این فعالیتهای توانایی پیش بینی حدود ۱۵ درصد از تغییرات موفقیت شغلی را دارند. بنابراین با توجه به یافته های فوق پیشنهادات ذیل ارائه می گردد:

- پیشنهاد می گردد با تسهیل و فراهم آوردن اجرای برنامه های فوق برنامه در مرکز، زمینه مشارکت اجتماعی و توانایی برقراری ارتباط توسط دانشجویان تقویت شود
- سعی شود انجمن های مختلف علمی، سیاسی، فرهنگی، هنری، مذهبی و ... در مرکز آموزشی تاسیس گردد و تشویق گردند.
- مدیران و مسئولین آموزشی نگاهی فرای پر کردن اوقات فراغت و سرگرم کردن دانشجویان نسبت به فعالیتهای فوق برنامه داشته باشند.
- تجدید نظر در برنامه ریزی تامین امکانات و نهادهای مورد نیاز مراکز به منظور جلب رضایت دانشجویان جهت انجام فعالیتهای فوق برنامه صورت گیرد.
 - فراهم کردن فضا و امکانات ورزشی، تفریحی مناسب
 - تجهیز کتابخانه
 - رسیدگی به وضعیت و امکانات کارگاه ها، آزمایشگاه ها، مزارع و باغات
- نگرش جدید این تحقیق می تواند برای محققان حیطه موفقیت شغلی دانش آموختگان کشاورزی و موفقیت شغلی آنان سرآغاز تحقیقات وسیع تر و دقیق تر باشد.
- بنظر می رسد وجود تکالیف و پروژه های درسی که همراه با نوعی انجام فعالیتهای فوق برنامه باشد تاثیر بیشتری بر کیفیت آموزشی و در نهایت موفقیت شغلی دارد.

منابع:

- اوپنهام، ا. ان. (۱۳۶۹). طرح پرسشنامه و سنجش نگرشها. ترجمه: مرضیه کریم نیا. مشهد: انتشارات معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی.
- امین زاده، ا و سرمد، ز. (۱۳۸۳). رابطه پیشرفت تحصیلی با فعالیتهای بعد از مدرسه. مجله روانشناسی ۳۱
- بهرامی، ف. (۱۳۸۰). اثربخشی برنامه های آموزشی دوره کارشناسی دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز از نظر دانش آموختگان. پایان نامه کارشناسی رشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز: دانشکده کشاورزی.
- بیابانگرد، ا. (۱۳۷۸). اوقات فراغت (اهمیت، برنامه ها و توصیه ها). پیوند. شماره ۲۳۷-۲۳۹
- زمانی، غ. (۱۳۸۳). بررسی وضعیت اشتغال و نیازهای آموزشی دانش آموختگان دختر رشته های کشاورزی استان فارس، دانشگاه شیراز، گزارش تحقیقاتی.
- نامجویان، ز. (۱۳۸۴). بررسی وضعیت اشتغال فارغ التحصیلان دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز. پایان نامه کارشناسی رشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز: دانشکده کشاورزی
- میر کمالی، د. (۱۳۷۲). تحلیلی بر توانمندی های فارغ التحصیلان دانشگاه ها. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی. سال اول، شماره ۴. صفحات ۳۸-۱۳.
- نادری، ع و سیف نراقی، م. (۱۳۷۸). روشهای تحقیق در علوم انسانی. تهران: دفتر تحقیقات و انتشارت بدر.
- کاظمینی، ک. (۱۳۸۲). بررسی فعالیتهای فوق برنامه دانشجویان علوم پزشکی شهید صدوقی یزد. طب و تزکیه، شماره ۲۴، ۲۴-۲۸.

○ Greenhaus, J. (2003) Career Dynamic. In Bormany, W.C., Ilgen, Dr., and Klimoski, R.j. (Eds), Handbook of Psychology

,Industrial and Organizational Psychology , Wiley , New York , NY.
PP.519-540.

- Heslin , P. (2003). Sources of Career Success. Available on the
www: url: http://www.hrpao.org/Knowledge_Centre/Kc_s01030301.asp.
- Judge , T.,Cable, D, Boudreau, j.,and Bretz, R.(1995) . An Empirical
Investigation of the predictors of Executive Career Success,
Personnel Psychology , Vol 48, pp.485-19.
- Marsh, H.W. (1992). Extracurricular activities: beneficial extension
of traditional curriculum or subversion of academic goals? Journal
of educational Psychology, 84, 553-562.
- Seibert, S .,Crant, J.,and Kraimer,M.(1999) .Proactive Personality
and Career Success. Journal of Applied Psychology. Vol 84,
pp.416- 427

Investigating relationship between agricultural students' participation in extra-curricular activities and future success in their occupation

Nozar Monfared & Masoud Yazdanpanah

Abstract

Agriculture is an important sector of Iranian economy, which faces lots of challenges such as unemployment of graduated students. Solving these problems depends on carrying enough research projects on this context. This research is designed and implemented to determine the relation between students' participation in extra-curricular activities and their success in future occupations. Consequences of this research show; respondents have high success feeling due to high participation in extra-curricular activities when they were student. Also, consequences reveal participation in extra-curricular activities has high correlation with occupational success. At the end of article, there are certain suggestions for improving student's participation in these activities.

Key Words: Agriculture, Extra-curricular activities, Occupational success